

زائر خضر خان اهرمی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

نام پدر	حاج محمدعلی
تاریخ تولد	۱۲۸۰ ه. ق
محل تولد	بوشهر - تنگستان
تاریخ شهادت	۱۳۰۱
محل شهادت	اهرم
مسئولیت	ضابط اهرم
نوع عضویت	
شغل	
تحصیلات	
مدفن	

زندگینامه

زندگی نامه زائر خضر خان اهرمی

زایر خضر خان، فرزند حاج محمدعلی متولد (۱۲۸۰ ه. ق / ۱۲۴۱ خورشیدی) در روستای شمشیری دهستان باغک، از مخالفین حضور انگلستان در جریان اشغال بوشهر در جنگ جهانی اول که در آن ایام ضابط منطقه تنگستان بود.

زائر خضر خان فولادی اهرمی ملقب به امیر اسلام از همزمان رئیسعلی دلواری در نبرد علیه نیروهای انگلیس بسال ۱۳۳۳ ه. ق است که همزمان با مبارزات رئیس علی دلواری و پس از کشته شدن او مقاومت در مقابل اشغالگران را در جنگ اول جهانی در دلواری و بوشهر در جنوب ایران ادامه داد.

مبارزات و همزمان امیر اسلام

در سال ۱۲۹۷ خورشیدی زایر خضر خان به کمک شیخ حسین خان چاه کوتاهی (سالار اسلام) و غضنفر السلطنه برازجانی مانع عبور انگلیسی ها از تنگستان و رفتن به برازجان شد. در این جنگ زائر به کوه های خائیز پناهنده شد و پس از یکسال سرانجام موفق شد به اهرم بازگشته و ضابطی آنجا را برعهده گیرد که در ادامه به صورت مفصل توضیح می دهیم.

شیخون زائر خضر خان به اردوی دشمن در عالی چنگی

شب آخر ذی الحجه ۱۳۳۶ باز جناب زائر خضر خان با عده ایی بر همان مرکز دشمن که در عالی چنگی بود شیخون زده و تلفاتی بر آنها وارد آورده ولی چون قضیه شب قبل را دیده بودند بیشتر وسایل احتیاط فراهم آورده و تلفات آنها به درجه شب قبل نرسید.

حسن خان تنگستانی دست نشانده انگلیسی ها

با ورود قشون به اهرم حسن خان (تنگستانی) نام که از خوانین زادگان پوسیده ی کارافتاده ی قدیم تنگستان است به جای زایر خضر خان نصب و اموالی که زایر خضر خان به جا مانده بود به تصرفش دادند، غضنفر السلطنه همان قسم که ذکرش گذشت مختصر استقبالی از قشون مزبور نموده ولی بلافاصله متوحش و شب هنگام به کوه فرار کرده و به عیالش ملحق گردیده بود.

مجاهدین کوه نشین

اکنون هر سه نفر از روسای مجاهدین کوه را ملاز و ملجا خود قرار داده دراین بین ناخوشی عالم گیر آنفلونزا به شدت تمام مردم را گرفتار پنجه قهار خود نمود. انگلیسی ها هم در همچنین موقعه ای که آن بیچارگان در کوه بدون طبیب و سرپرستی گرفتار پنجه ای آن مرض شوم بوده فرصت را غنیمت دانسته و هم دستی و قراولی چند نفر خائن از اهل برازجان بر سر خانه غضنفر السلطنه در کوه ریخته تمام دارایی و ثروتی که با خود برده بود غارت و چپاول نمودند.

زایر خضر خان در کوه خائیز

زایر خضر خان بعد از خالی نمودن اهرم، کوه خاویز را مأمن خویش قرار داد و غضنفر السلطنه هم با چند نفر همراهانش موفق به فرار شده و خود را به تنگ ارم رسانیده و از آنجا پناهنده به ایل فارسی مدان در منزل مسیح خان کلانتر ایل مزبور شدند. اقا خان نام (یکی از نزدیکان غضنفر السلطنه و در عین حال از مخالفان محلی او بود.) که به واسطه مخالفتش با غضنفر السلطنه محبوس بود، انگلیسی ها او را مرخص کرده و به جای غضنفر السلطنه در برازجان منصوبش نمودند.

البته خاطر خوانندگان محترم مسبوق است که مرحوم شیخ حسن خان پس از تخلیه چاهکوتاه به قلعه فاریاب که از مزافات بلوک است رفته و زایر خضر خان هم بعد از خالی نمودن اهرم، کوه خاویز را مأمن خویش قرار داد و البته خوانندگان گرامی خیلی مایلند سرانجام آن دو را در تاریخ ایران بدانند. اکنون که ما از سرگذشت غضنفر السلطنه تا یک اندازه فراغت حاصل نموده لازم می دانیم که مجدا خاطر خوانندگان خود را از سرانجام آن دو لیدر نامدار مسبوق ساخته و شما را از حال انتظار بیرون آوریم.

مرض آنفلونزا

پس از رفتن آن دو سردار رشید به کوه، تا مدت دو ماه خود و وبستگانش مبطلا می‌بودند و قادر به هیچ اقدامی نبودند، همان طور که دشمنان آنها باز به همین علت نتوانسته از همان موقع کسب استفاده نموده و ایشان را مستاصل نمایند.

هجوم دریایی به خائیز

در اواخر ماه صفر ۱۳۳۷ دریایی، به هم دستی روسای دست نشانده انگلیس مثل حسن خان ضابط جدید اهرم و شیخ عبدالله ضابط چاهکوتاه و احمد خان انگالی و آقای بهیار چغادکی با دو هزار نفر جمعیت تنگستانی و دشتستانی و یک عراده توپ بزرگ برای استیصال زائر خضر خان بر خائیز همه آور شده زائر خضر خان هم با کمال جلادت و ثبات مقاومت کرده و از مرحوم شیخ حسن خان-استمداد جست، مشارالیه هم فرزند خویش، شیخ عبدالرسول خان-که از جوانان حساس پر حرارت فداکار هست با ۵۰ نفر از با حمایت زائر خضر خان فرستاده و خود شیخ حسین خان با بقیه جمعیتی که داشت از راههای از دشتستان به سمت بلوک می رفت محکم بسته خلاصه مدت هفت روز و زائر خضر خان و شیخ عبدالرسول خان مردانه از دریایی و همراهانش جلوگیری نموده و خسارت قابل به آنها وارد آورده بلکه ایشان را شکست دادند.

عقب نشینی زائر خضر خان از خائیز به آشی و تصرف دوباره خائیز

زائر خضر خان چون این حال را مشاهده نمود دید در صورتی که بالون ها از بالا بمب ریزی کنند و این همه قشون با توپ های متنوع کوهی باز حمله و یورش آورند مجال ماندن نیست. این بود که در این دفعه بدون مقاومت آنجا را تخلیه نموده و به قریه آشی که از دهات آخری خائیز است عقب نشینی اختیار نمود. پس از یک ماه مجددا جمعیتی کشیده و آن مواضع را از تصرف حسن خان پس گرفت. انگلیس ها چون دیدند تصرف خائیز غیر ممکن است و استیصال زائر خضر خان ناممکن یا اقلا خیلی دشوار و باعث مخارج تلفات زیادی می شود. لذا از اردو کشی به آنجا دیگر صرف نظر نموده و فقط به وسیله بالون اغلب آنجا را بمباران و برخی تلفات بر مردم بدبخت وارد می آورند.

پایان تلخ امیر اسلام و پسرش

وی به واسطه شدت فشارهای استعمارگران انگلیسی مدتی در کوه های خائیز بسر می برد، سرانجام بدست یکی از نزدیکانش و به همراه پسرش سام میرزا در سال (۱۳۴۱ ه. ق / ۱۳۰۱ ش) در شهر اهرم به قتل رسید. قلعه کلات در اهرم از او به یادگار مانده که هم اکنون جای گلوله توپ جنگی انگلیسی ها بر دیواره آن هویداست؛ قلعه ای که مدتی اسرای انگلیسی در عین احترام برای معاوضه با اسرای خودی در آن نگهداری می شدند.

منابع:

کتاب شیخ حسین خان چاهکوتاهی - احمد فرامرزی / به اهتمام سید قاسم یاحسینی
زائر خضر خان اهرمی پژوهشگاه ادب، تاریخ و فرهنگ استان بوشهر

سازمان جامع اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران